

[Socialministeren.]

forslag til lov om ændring af lov om erstatning til besættelsestidens ofre. (Klageadgang),

forslag til lov om ændring af lov nr. 119 af 12. april 1957 om tillæg til og ændring i lov om erstatning til besættelsestidens ofre. (Klageadgang),

forslag til lov om ændring af sygeforsikringsloven. (Klageadgang),

forslag til lov om ændring af lov om Statsbanepersonalets Sygekasse. (Klageadgang),

forslag til lov om ændring af lov om offentlig sygesikring. (Klageadgang),

forslag til lov om ændring af lov om offentlig forsorg. (Klageadgang),

forslag til lov om ændring af lov om børnetilskud og andre familieydelse. (Klageadgang),

forslag til lov om ændring af lov om omsorg for invalidepensionister og folkepensionister. (Klageadgang),

forslag til lov om ændring af lov om revalidering. (Klageadgang),

forslag til lov om ændring af lov om forsorgen for åndssvage og andre særlig svagtbegavede. (Ophævelse af åndssvageforsorgens centralnævn og ændret klageadgang) samt

forslag til lov om ændring af lov om børne- og ungdomsforsorg. (Ophævelse af landsnævnet for børne- og ungdomsforsorg og ændret klageadgang).

Som det vil være tinget bekendt, afgav socialreformkommissionen i oktober 1969 sin 1. betænkning, nemlig betænkning nr. 543/1969: „Det sociale trykkesystem, struktur og dagpenge“.

På grundlag af denne betænkning gennemførtes lov nr. 227 af 27. maj 1970 om styrelse af sociale og visse sundhedsmæssige anliggender, der danner grundlaget for oprettelsen af socialstyrelsen den 1. juli 1970 med det sigte at gennemføre en ændret opbygning af det sociale trykkesystem.

Herudover gennemføres der ved lov nr. 311 af 9. juni 1971 om offentlig sygesikring med virkning fra 1. april 1973 en kommunalt administreret offentlig sygesikringsordning for hele befolkningen, således at det offentlige overtager sygekassernes opgaver.

I forbindelse med denne ordning er det tanken at gennemføre en almindelig dagpengeordning til afløsning af de gældende regler i sygeforsikringsloven, i ulykkesforsikrings-

lovgivningen og i lov om børnetilskud og andre familieydelse. Lovforslag herom var fremsat i sidste folketingssamling, og gennemførelse vil ske, så snart visse overvejelser af teknisk art er tilendebragt i socialministeriet. Det er meningen, at dagpengeordningen skal træde i kraft samtidig med sygesikringsloven den 1. april 1973.

I socialreformkommissionens 1. betænkning er udover de her nævnte spørgsmål overvejet spørgsmålet om borgernes adgang til at anke afgørelser vedrørende sociale ydelser. Det er disse overvejelser, der ligger til grund for det hermed forelagte lovforslag om den sociale ankestyrelse.

Der er i bemærkningerne til lovforslaget redegjort for årsagen til, at der nu foreslås oprettet en samlet øverste ankeinstans for det sociale område, men jeg vil alligevel gerne gøre nogle bemærkninger herom.

Som det er nævnt i bemærkningerne til lovforslaget, finder socialreformkommissionen, at de hidtidige regler om anke har frembudt visse vanskeligheder som følge af, at der er et stort antal ankeorganer.

Kommissionen har videre gjort gældende, at det under det nuværende system ikke i tilstrækkeligt omfang er muligt at vurdere en persons samlede sociale situation, og at en sådan vurdering vil kunne foretages af et ankeorgan, der har kendskab til, og som beskæftiger sig med sager fra hele det sociale område.

Hertil kommer, at det må tilstræbes at give borgerne dels en så stor retssikkerhed i sociale sager som overhovedet muligt og dels information om, at de har en sådan retsbeskyttelse. Socialreformkommissionen finder, at dette bedre end under det nuværende system vil kunne opnås under et system, hvor ankeinstansen er en anden myndighed end den, der administrerer de sociale love, og som fungerer som rådgiver for underliggende administrative instanser.

Socialreformkommissionen går som følge heraf ind for en ændring af de nuværende anke regler, og kommissionen har overvejet at henlægge afgørelsen af sociale ankesager til de almindelige domstole.

Det er man dog — som det fremgår af bemærkningerne til lovforslaget — meget tilbage for, dels fordi klagerne næppe vil bryde sig om at fremlægge deres sociale for-

[Socialministeren.]

hold i retten, og dels fordi det vil være uheldigt og bekosteligt at overlade sagens oplysning til klageren.

Hertil kommer, at behandlingen af sociale sager kræver en ekspertise, som man næppe kan forvente at de almindelige domstole kan opnå, og at den sociale helhedsvurdering, der er ønskelig i disse sager, antagelig ikke vil kunne foretages ved de almindelige domstole.

Socialreformkommissionen har derfor foreslået opbygget et af administrationen i øvrigt uafhængigt socialt ankesystem, således at der etableres ankeorganer dels på amtsplan og dels på centralt plan. De respektive ankeorganer skal beskæftige sig med sociale sager fra hele det sociale område. De amtslige ankeorganer omtales som amtsankenævn og den centrale ankeinstans benævnes socialret.

Amtsankenævnet foreslås af kommissionen sammensat af medlemmer udpeget af amtsrådet og med amtmanden som formand, og socialretten foreslås sammensat dels af faste juridiske dommere og dels af meddommere udpeget for en vis periode efter indstilling fra forskellige organisationer.

Som anført i bemærkningerne til lovforslaget om den sociale ankestyrelse er regeringen i princippet enig i den foreslåede opbygning af det sociale ankesystem, men regeringen finder dog samtidig, at det er mere hensigtsmæssigt allerede nu at opbygge det centrale ankeorgan og at afvente etableringen af de amtslige ankeorganer, indtil andre led i socialreformen og amternes placering i socialforvaltningen er afklaret.

Derfor foreslås der alene oprettet en central social ankeinstans, der skal overtage de ankefunktioner, som hidtil er udøvet af ankenævnet for invalideforsikringsretten, ulykkesforsikringsrådet, landsnævnet for børne- og ungdomsforsorg, socialministeriet og åndssvageforsorgens centralnævn.

Med hensyn til revalideringsnævnet gør der sig nogle særlige forhold gældende, som

bevirker, at det må anses for hensigtsmæssigt, at nævnet bevares, indtil de amtslige ankeorganer er etableret. Der er derfor i forslaget til ændring af revalideringsloven ikke stillet forslag om ophævelse af revalideringsnævnet, men det foreslås, at nævnets afgørelser allerede fra ankestyrelsens etablering skal kunne indankes for styrelsen.

Spørgsmålet, om de ankefunktioner, der udøves af ankenævnet for arbejdsløshedsforsikringen, skal overføres til den sociale ankestyrelse, er under overvejelse. Hvis disse overvejelser skulle føre til, at ankestyrelsen bør overtage funktionerne, vil det kræve ændring af arbejdsløshedsloven.

Det foreslåede ankeorgan er et administrativt organ, der kan arbejde på en anden måde end de almindelige domstole, og som kan anlægge den ønskelige sociale helhedsbedømmelse.

Ankeorganets uafhængighed, der er nødvendig af hensyn til borgernes retsbeskyttelsesinteresse, sikres gennem tjenestemandslovens regler, suppleret med en regel om, at de faste medlemmer ikke kan forflyttes, og gennem en regel om, at ankeorganet i sin virksomhed er uafhængigt af instruktioner vedrørende den enkelte sags udfald.

Som det fremgår af lovforslaget, skal ankestyrelsen sammensættes af faste og beskikkede medlemmer. Idet jeg herved henviser til bemærkningerne til lovforslaget, skal jeg blot om de beskikkede medlemmer anføre, at de forudsættes at repræsentere et bredt udsnit af befolkningen og ikke at repræsentere nogen interessegruppe. Der er ved valget af de organisationer, der skal udpege de beskikkede medlemmer, taget hensyn hertil.

Om sammensætningen af retten i den enkelte sag vil jeg blot bemærke, at der bliver fastsat regler herom i forretningsordenen. Dette fremgår af bemærkningerne til lovforslaget. Det fremgår også, at der forudsættes at være en rotationsordning for såvel de faste som de beskikkede medlemmer, således at der ikke etableres faste afdelinger.

[Socialministeren.]

For landsnævnet for børne- og ungdomsforsorg gør der sig nogle særlige forhold gældende, nemlig for så vidt angår sager om tvungen inddragelse og tilbageholdelse under børne- og ungdomsforsorg og forskellige andre funktioner, som hidtil har været tillagt landsnævnet.

Landsnævnet for børne- og ungdomsforsorg har over for socialministeriet udtrykt ængstelse for, at de sager, som det drejer sig om, ikke vil kunne behandles tilstrækkelig indgående på regionalt plan, førend amtsankeævnene er etableret, og landsnævnet har derfor foreslået, at der indtil videre skal være en særlig afdeling med faste medlemmer i ankestyrelsen til behandling af disse sager.

Socialministeriet har erklæret sig enigt i landsnævnets opfattelse, og da regeringen ligeledes finder, at en særlig behandling af disse sager kan være nødvendig i en overgangsperiode, er det i bemærkningerne til lovforslaget anført, at der forudsættes oprettet en særlig afdeling med faste ankechefer og faste beskikkede medlemmer med særligt kendskab til børne- og ungdomsforsorgens problemer. Der er altså her tale om en fravigelse fra princippet om, at der skal ske rotation blandt såvel ankecheferne som de beskikkede medlemmer.

Det har i forbindelse med overvejelserne om ankeorganets struktur været overvejet, hvilke benævnelser ankeorganet og de til dette knyttede faste medlemmer skal have.

I socialreformkommissionens betænkning er — ud fra hensynet til borgernes opfattelse af det øverste administrative sociale ankeorgan som retsbeskyttende — ankeorganet betegnet som „socialretten“ og de faste og beskikkede medlemmer henholdsvis „socialdommere“ og „læggdommere“. Chefen for ankeorganet benævnes „præsident“.

Som det fremgår af bemærkningerne til lovforslaget, er regeringen betænkelig ved at anvende en terminologi, der har tydelig lighed med retsplejelovens, idet der er tale om et administrativt organ.

Uanset at de i socialreformkommissionens betænkning anvendte betegnelser på udmærket måde giver udtryk for de retsbeskyttelseshensyn, der ligger bag oprettelsen af et centralt ankeorgan for hele det sociale område, har regeringen derfor fundet det

rigtigt at anvende andre betegnelser end „ret“, „dommer“ etc.

De i lovforslaget anførte betegnelser: „den sociale ankestyrelse“, „styrelseschef“ og „ankechef“, er valgt for at markere den deling af det sociale område, der sker, når socialreformen er tilendebragt, gennem etablering af 3 styrelser med adskilte funktioner: socialstyrelsen, sikringsstyrelsen samt ankestyrelsen, med hver sin styrelseschef som leder.

Om de øvrige lovforslag skal jeg indskrænke mig til at henvise til forslagene med bemærkninger.

Jeg vil dog gerne oplyse, at socialstyrelsen og landsnævnet for børne- og ungdomsforsorg for tiden overvejer problemerne omkring plejeforældres ankeadgang og om en lempelse af betingelserne for at nedlægge forbud mod hjemtagelse af et barn fra et plejehjem (børneforsorgslovens §§ 81 og 82). Hvis problemerne er afklaret inden færdigbehandlingen af det nu forelagte forslag om ændring af børneforsorgsloven, kan der blive tale om at fremsætte ændringsforslag vedrørende de nævnte bestemmelser.

Med hensyn til omkostningerne for staten ved at etablere denne nyordning af det sociale ankesystem skal jeg henvise til bemærkningerne til forslaget om den sociale ankestyrelse, hvoraf det fremgår, at der i 1972-73 — under forudsætning af lovens ikrafttræden den 1. oktober 1972 — må forventes en merudgift til driften i forhold til den gældende lovgivning på ca. 2,2 mill. kr. og i de følgende finansår på ca. 4,4 mill. kr. årlig. Hertil kommer et mindre beløb til etablering (lokaler, nyt inventar m. v.).

Jeg vil gerne benytte lejligheden til at understrege — således som det også er sket i bemærkningerne til lovforslaget — at merudgiften er anslået på et yderst usikkert beregningsgrundlag, idet det er umuligt at skønne over, hvor mange sager ankestyrelsen kommer til at behandle.

Jeg skal endelig gøre opmærksom på, at det er en forudsætning for at etablere ankestyrelsen pr. 1. oktober, at lovforslaget gennemføres hurtigt. Der er jo altid et stort arbejde, der skal gøres, når en nyordning skal gennemføres.

Med disse bemærkninger skal jeg anbefale lovforslagene til folketingets hurtige og villige behandling.

Handelsministeren (Erling Jensen): Hermed har jeg den ære for det høje folketing at fremsætte forslag til lov om egnsudvikling.

Siden folketinget i 1958 gennemførte den første egnsudviklingslov, har folketinget flere gange beskæftiget sig med denne lovgivning, som er blevet ændret 1962, 1967, og 1969. De enkelte love har således ikke haft nogen lang levetid, og det lovforslag, der fremsættes i dag, afviger meget væsentligt fra loven i 1958.

Det er vel ikke helt forkert, når man betegner 1958-loven som en forsøgslovgivning, hvor man af flere grunde gik forsigtigt til værks.

Først og fremmest var der tale om et lovgivningsområde angående problemer, som man først for alvor var begyndt at erkende, men som i slutningen af 50-erne fremtrådte med en sådan styrke, at de måtte fremkalde politisk interesse og politisk initiativ.

Denne usikkerhed over for problemernes natur og midlerne til deres løsning har ganske givet præget lovgivningsarbejdet og har vel dybest set også været årsagen til, at man på daværende tidspunkt og i nogle år derefter ikke kunne opnå enighed i tinget om en lovgivning som den pågældende.

Jeg skal ikke uddybe dette forhold, men blot nøjes med at konstatere — en konstatering, som jeg håber fortsat er rigtig — at der i folketinget ved behandlingen af ændringsforslaget i 1969 var bred, principiel tilslutning til en lovgivning med et sigte, som det er formuleret i den nugældende egnsudviklingslovs § 1, en formulering, som uændret går igen i forslaget.

Det fremherskende træk i lovændringerne siden 1958 er, at der er tilstræbt en begrænsning af de områder af landet, inden for hvilke egnsudviklingslovens bistandsordninger kan finde anvendelse, samt at disse ordninger gradvis er blevet udbygget og forstærket. Det lovforslag, der nu forelægges, opretholder princippet om en geografisk afgrænsning af egnsudviklingsområderne, men tilstræber en udbygning og forstærkning af det, man kan kalde egnsudviklingslovens virkemidler.

I overvejelserne herom har jeg lagt vægt på at tilvejebringe økonomiske bistandsordninger, som yderligere kan appellere til erhvervslivet. Egsudviklingsloven er ikke

kun en lovgivning, som tager sigte på at skabe beskæftigelse og forstærke den økonomiske aktivitet i de egne af landet, som har høj ledighed og ikke økonomisk kan følge med det øvrige samfund, men har i allerhøjeste grad en side, der henvender sig til erhvervslivet, og som sigter på at bringe de uudnyttede samfundsmæssige ressourcer, som findes i egnsudviklingsområderne, til anvendelse.

Egsudviklingsloven er således ikke mindst et tilbud til industrien og andre erhverv med vækstmuligheder til at overveje at gå ind i en nylokalisering.

De positive muligheder, der ligger heri, forekommer det mig at man fra erhvervslivets side ikke i tilstrækkelig grad har været opmærksom på, og det på trods af, at erfaringerne fra de vanskeligheder, man i perioder har oplevet i områder med en stærk koncentration af befolkning og erhverv, nok kunne tilskynde til dispositioner, som på længere sigt kan føre til en mere jævnt fordelt beskæftigelse og erhvervsmæssig aktivitet.

Efter min opfattelse må den omstændighed, at industrien og visse andre byerhverv har været ensidigt geografisk orienteret, bære en ikke ringe del af ansvaret for industriens vanskeligheder, når de placerer sig og udbygger dér, hvor erfaringerne siger os at presset på ressourcerne er størst. Det er min bestemte opfattelse, at industrien i højere grad end hidtil ved at udnytte de finansielle muligheder, egnsudviklingsloven byder på, kan forbedre sin konkurrenceposition. At man herigennem kan opnå samfundsmæssige fordele, økonomisk, socialt og beskæftigelsesmæssigt, tæller for regeringen meget stærkt.

I denne forbindelse kan de perspektiver, der ridses op i den nylig udsendte egnsplan-skitse for Københavnsområdet, give stof til eftertanke.

Denne udviklingsproblematik — den geografisk ret skæve fordeling af befolkning og erhverv — er ikke noget for Danmark særegent. Den kendes i alle de lande, vi plejer at sammenligne os med. I England og Frankrig har man set sig nødsaget til at gennemføre en meget restriktiv politik over for udvidelse og oprettelse af nye virksomheder i visse områder, og Norge og Sverige har indført bestemmelse om, at virksomheder, som